

művészetében, s nem ritkán bizarrakká teszi őket a képek tarkák és csodálatos dolgokat ábrázolnak. A tropikus ember mégis gyönyörködik bennök, nem keresi vajjon bensőleg igazak, vajjon az ábrázolt dolgok egyáltalában lehetségesek-e? Ránézve rendszerint legfontosabb a külső, a szín, a pompa, a vonalak változatossága. Ez foglalja el figyelmét, ezért lelkesül, bizonyos tekintetben ép úgy, mint a gyermek. Hagyjuk el a tropikus földet, térjünk vissza Skóciához vagy nézzük Norvégiát és egyszerre megváltozik minden. A szemet nem kápráztatja fény, a természet egyhangubb a megélhetés nehéz. A természet nem nyújt mindig újabb és újabb színeket, melyek az ember érdeklődését ez irányban folyton fokoznák vagy ébren tartanák, az örökös munka komorabbá, nehézkesebbé változtatja a kedélyt. Az éjszakai ember keveset törődik a külsővel, kicsinységnek tartja azt; sodrából csak megrendítő dolgok emelik ki, mindinkább önmagába, a saját lelkébe vonul vissza, elmélkedik az élet nyomoráról s az erkölcsiségben és tanok fenségében keres vigasztalást. A sötét, keserű humor, mely Byront áthatja és az angolt jellemzi, csupán itt fejlődhetett ki. Az a puritán protestantismus, mely a templomok festményeit, mint hiu ürességeket bemeszelte, s az istentiszteletből kitörölte a pompát és elvette a szentek kultuszát, mely a vallási dogmák fenségéhez gyöngéd emberies vonásokat nem fűzött, s ridegen és örökké csak az ember nyomorát és romlottságát hirdette, csakis ezeken a földeken terjedhet el és vált uralkodóvá. A spanyolnak és olasznak nem kellett, ezek okvetlen sötétnek és visszadöböntőnek érezték s maradtak ősi katholicismusuknál, mely szertartásainak fényével lelköknek jobban megfelelt és jóformán náluk és általuk fejtette ki legnagyobb fényűzését: gazdag változatosságu zenéjét, festészetét, képfaragását, építő művészetét, párosítva mindezt istentiszteletének keleties pompájával. Mindezt az éjszakai ember könnyen nélkülözte; annak a népnek utódai azonban, mely valaha kormányától csak kenyeret és circust követelt — panem et circenses! — nem lehetek el nélkülök.

Ez a tényt bizonyára nem lehet kicsinyíteni. Majdnem egész Európát két részre szakította, északra és délre, a melyek közül mindegyik sajátos irodalmat és műveltséget fejlesztett. Azt, hogy más okok is közre nem működtek volna, nem állítom; — de ha részletekbe bocsátkozhatnánk, sok érdekes adatra lehetne e részben rámutatni. Elemezhetnők az angol és német, másfelől a spanyol és olasz, aztán a francia irodalom és műveltség szellemét, mint a francia Taine tette, s mindegyikben megtalálnók a természeti környezet hatásának egy-egy fontos eredményét. Azonban legyen elég csak egy általános igazságra mutatnom rá: a műveltség, a szellemi élet lényegére és elterjedésére.

(Folytatás köv)

Dr. Horváth Cyrill

TANULÓK LAPJA

Előfizetési árak:		Szerkesztő és kiadó: Dr. RUPP KORNÉL tanár.	Az előfizetési díjak a „Tanulók Lapja” kiadóhivatalába IX. kor., Imro-utca 9. sz. alá küldendők. Hirdetések felvétele Sikray S. irodájában VI. Váci-körút 32. sz.
Egész évre	1 frt 60 kr.		
Fél évre	— frt 80 kr.		
Negyed évre	— frt 40 kr.		
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.			

A rozmarint szál.

Volt egyszer egy király, a kit a népei erősen szerettek, de sokat is búsultak mert nem akart megházasodni. Mi lesz az országunkból, évelődtek a népek — ha egyszer meghal a királyunk s nem marad örököse! Hiszen a király szeretett volna megházasodni, be is járt országot-világot, de sehol sem talált kedvére való feleséget. Nem tudta már, hogy mit csináljon. Egyszer eszébe jut, hogy van az ő vadaserdejében egy soktudó öreg vadász ember, attól majd tanácsot kér. Elment az erdőbe, megkereste az öreg vadászt s tanácsot kért tőle. Az öreg vadász egy rozmarint szálat adott neki s azt mondta, hogy a mely leány előtt ez a rozmarint szál meghajol, azt vegye el feleségül.

Visszament a király az udvarába s kihirdettette ország-világszerte, hogy a ki szép leány van s az ő felesége akar lenni, jöjjön el az udvarába s a melyik előtt meghajol a rozmarint, feleségül veszi.

Bezzeg hogy jöttek a világ minden tájékaról, gazdag lányok, szegény lányok, báró- gróf- és herczegkisasszonyok, hogy alig fértek el az udvaron. Ott aztán szépen körbe állottak, s a király kiment közéjük. Sorban megállott előttük kezében a rozmarinttal, de bizony az egyetlen egy leány előtt sem hajolt meg.

Busult a király, hogy most már a rozmarint sem használ. Kihirdette másodsor, hogy jöjjön, aki szerencsét akar próbálni. S jöttek másodsor még többen, sokkal szebb leányok, de a rozmarint ezek előtt sem hajolt meg. Megpróbálta harmadszor is s jöttek most annyian, mint égen a ragyogó csillag. S valának köztük olyan szépek, hogy a napra lehetett nézni, de rájuk nem s a rozmarint még ezek előtt sem hajolt meg. De már most igazán nem tudta, mitévő legyen. Hiába feküdt le este, szemére nem jött álom, mert a nép zúgolódott már, hogy annyi szép leány közül nem tudott választani.

A mint így tűnődnek, évelődnek magában, csak berröppen az ablakon egy kicsi madárka, arany volt a lába, arany volt a szárnya s elkezdett beszélni a rozmarinttal.

— Hallod-e, te rozmarint szál, én tudom, hogy a király szívének nagy bánatja vagy, de én majd segítek rajta. Mert a király kétszer szabadított meg engem a sólyom karjai közül, hát jóért jóval akarok neki szolgálni. Az a leány, a ki előtt te meghajolnál,

*) Mutatvány Benedek Elek Magyar mese- és mondavilágából.

tündér-kertben lakik. Holnap reggel indulj el az udvarból, hívjad a királyt, hogy menjen utánad, én majd felettetek repülök s te csak nézzed, hogy merr szállok, arra tarts mindig, szépen elvezetlek a tündérkertbe.

A király jól hallotta ezt a beszédet s alig várta, hogy megvirradjon. Nem kellett, hogy hívja a rozmarint, amint az elindult, ment utána. Az arany lábú, arany tollú madár mindig ott repült fölöttük. Vezette őket erdőkön, mezőkön által, hetedhét ország ellen.

A mint mentek, mendegéltek, rengeteg erdő közepében egy lovat találtak, mely az út szélén fetrengett s nyögött keservesen. Oda megy a király, nézi, mi baja a lónak. Még jó rá sem nézhetett, megszólal a ló.

— Te jó ember, segíts rajtam, bizony megszolgálom neked. Egy esztendeje, hogy a bal lapoczkámban van egy ezüst nyíl s még nem akadt olyan könyörületes lélek, ki ezt kihúzta volna. Még azt is elmondta a táltos ló, — mert táltos volt — hogy a nyilat egy vén boszorkány lőtte a lapoczkájába. A király megfogta a nyilat, szépen kihúzta s hát abban a szempillantásban a ló felszökött a földről, felágaskodott s úgy megszépült, hogy a király olyan szép lovat életében még nem látott.

— Na, — mondá a táltos — köszönöm a jóságodat, el nem is felejttem. Jól tudom, hogy mi járatban vagy. Úlj fel a hátamra s addig meg nem nyugszom, míg feleséget nem találsz.

Felült a király a táltos hátára. Szállott a rozmarint előttük, az aranytollú madár felettük s repült a táltos, szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben.

Hanem egyszer csak hirtelen megáll a táltos. Szerne néz a király s hát egy üvegvár elé értek. No még ilyen várat sem látott teljes világéletében! Üveg a fala, üveg a födele, üveg az ajtaja, s akár hiszitek akár nem, üveg volt még az ablaka is. Még meg sem állapodtak jóformán az üvegvár előtt hallja a király, hogy valaki odabent éktelenül ordít, mintha nyúznák s tüzes vassal sütögetnék.

Beszalad a király a várba — s Uram Jézus, ne hagyj el! — mit látnak szemei. Egy üveg ember ül ott s ordít keservesen. Azért ordított, mert a hasában egy dongó volt s az ki akarta rágni. Kérdi a király:

— Hát te miért ordítasz, te üveg ember?

— Hogyne ordítanék, — mondá az üveg ember, — hát nem látod-e, hogy egy nagy dongó van a hasamban s ki akarja rágni.

Folyt. köv.

Kossuth Lajos és a szabadságharc.*)

A hazára iránt való szeretetben Széchényivel Kossuth Lajos versenyzett leginkább. Ő is nagygyá, boldoggá akarta tenni a hazát, de hogy az lehessen, előbb föl akarta szabadítani a bécsi kormány gyámkodása alól, a népet pedig azon nyüg alól, mely századok óta reá nehezedett. Ezméit először ujságokban fejtegette, még pedig oly meggyőző hangon, oly ékesszólással, hogy csakhamar népszerűbb lett még Széchényinél is, úgy hogy az 1847-iki országgyűlésre az ország első megyéje, Pestmegye, követévé választotta. Ezen az országgyűlésen, melynél nevezetesebbet Magyarországon nem tartottak még, Kossuth s a nyomán induló hazafiak hosszas küzdelem után végre kivívták azokat a törvényeket, a me-

lyekkel megvetették Magyarország jövő boldogságának, nagyságának alapját. Hogy a bécsi kormánynak ne legyen többé alkalma Magyarország ügyeibe beleavatkozni, az ország kormányzását felelős miniszteriumra bízták, melynek Kossuth is egyik tagja volt. Aztán eltörölték a nemesi kiváltságokat és kimondották, hogy ezentúl mindenki egyenlő jogokat élvez és egyenlően osztozik az ország terheinek viselésében. E törvények országszerte nagy lelkesedést keltettek; de csakhamar szomorú napokra virradt a nemzet. A bécsi kormánynak Magyarország függetlensége nem volt inyére, azért eleinte alattomban, utóbb pedig nyíltan megtámadta az országot. A július elején (1848.) Pesten megnyílt országgyűlésnek mindenek előtt a hazára védelméről kellett gondoskodnia. Kossuth

*) Mutatvány Dr. Baróti L. Ezer év czimű történeti munkájából.

fölszólítására nagy lelkesedéssel kétszázezer ujonezot és negyvenkét millió forintot szavazott meg. A ki csak erőt érzett magában, az a nemzeti zászlók alá sietett, hogy védelmére keljen a haza szabadságának. S a haza szeretete valóban csodákat művelt. A honvédcsoportok legyőzték a lázadó horvátokat, szerbeket, oláhokat és tótokat, s kiűzték a császári seregeket Erdélyből és Magyarországból. Csak egy-két vár maradt az ellenség kezén, köztük az ország fővárosa: Budavára is, de ezt a vitéz honvédek 1849. május 21-én hajnalban bevették. Az országgyűlés pedig, mely az ellenség elől Debreczenbe menekült, 1849. április 14-én Kossuth indítványára megfosztotta az uralkodóházat a tróntól s kimondotta Magyarország függetlenségét. Ekkor a bécsi kormány az oroszokat hívta segítségül. Az orosz és osztrák egyesült haderővel a vitéz honvédek nem bírtak, s Görgei, a magyar sereg fővezére, augusztus 13 án, Világosnál, kénytelen volt lerakni a fegyvert.

A kiegyezés.

A szabadságharcz leveretése után gyászos idők következtek hazánkra. Legkiválóbb fiait kivégezték vagy börtönbe vetették, a

hol évekig sínlődtek. A bécsi kormány bosszúját csak azok kerültek el, a kik idejekorán külföldre menekültek. Ezek közé tartozott Kossuth Lajos is. De nemcsak egyesekkel, hanem az egész nemzettel is érezte bosszúját a bécsi kormány. Megfosztotta sza-

badságától, eltörölte alkotmányát, sőt még a nyelvét is elnyomni törekedett. A nemzet némán tűrte a sok szenvedést, de azért nem vesztette el a jobb jövő iránt való reményét. S reménye megvalósult. Ő Felsége, mostani uralkodónk, a ki 1848 viharos napjaiban V. Ferdinánd király lemondá-a következtében került a trónra, az 1859-ben vívott szerencsétlen olasz háboru után elhatározta, hogy véget vet az önkénykedő kormányrendszernek és valamennyi népének alkotmányt ad. De a magyarok Deák Ferencz, „a haza bölcsé“ tanácsán indulva, nem fogadták el a fejedelem által kínált alkotmányt. Hanem a régi magyar alkotmány helyreállítását sürgették. Egy újabb szerencsétlen háborúnak kellett közbejönnie (1866-ban), míg a király a nemzet jogos kívánságát végre teljesíté. Követve Deák Ferencz tanácsát s a saját szive sugallatát, visszaadta népe szabadságát és törvényeit, az ország kormányát újra felelős miniszteriumra bízta s magát felséges nejjével: Erzsébettel együtt, 1867-ben június 8-ik napján, a nemzet kitörő lelkesedése között megkoronáztatta.

Dr. Baróti L.

Sophokles Laokoonjáról.

C) *Elesnek-e az alapos vizsgálódásnál az ilyen fennakadások.*

1. Laokoon szülővárosa általános vétségében részes; rajta, mint minden honfitársán és a királyi családon van megboszulva Helena elrablása és sok más régibb vétség. Midőn Zeus Hektor és Achilles sorsát a sorsmérlegre tette és Hektor csészéje esett, — minden trójai sorsa el volt döntve. Senki sem menekülhetett a veszély elől, egyiket ezen, másikat azon uton éri utol, s a kimenet csak kommentár e szavakhoz: pereundi mille figurae. Maguk az istenek is, a mennyire a szent várost szerették, szomoruan fordultak el s engedték a kikerülhetetlent bekövetkezni; a görögök felfogása szerint már az is vétség volt, hogy halandó merészelt a sorshatalomnak és Themisnek ellenszegülni.

2. Laokoon ezenkívül még egy különös vétséget is követett el. A faló u. is. bár családi szándékkal volt felállítva, egyszersmind áldozati ajándék is volt. Vergil szerint a trójaiak is ennek tekintették, még mielőtt Sinontól megtudták volna, hogy az elrablott Palladiumért kapták kárpótlásul. (Verg. II. 17.)

Az áldozati ajándék minden körülmény kört sérthetetlen volt és mégis lánzsával szúrták keresztül, mely vétséget súlyosabbá teszi az a körülmény, hogy ezt éppen olyan ember, Laokoon tette, kit állása arra kötelezett, hogy a népnek az istenek előtt való tiszteletteljes hódolásban jó példát adjon. Laokoon Apolló papja volt

s talán szándékosan szentségtelenítette meg a görögök védasszonyának szentelt lovat. A kigyók a bosszu műve elvégzése után nem a tengerbe másztak vissza, hanem Athene templomába, hol mint hű szolgák az istennő lábaihoz feküdtek és oltalmuk alá rejtöztek. Ezek után a költőnek nem kellett a mesébe tragikus összeütközést beleszőni, mert az már benn volt a monda eredeti feldolgozásában.

3. *Csekély az anyag terjedelme is.*

a) Már maga az epikai bevezetés sok helyet foglalhatott el. Schiller említi hogy, az „Orleansi szűz“ című művében a tulajdonképpeni tragédia ott kezdődik, a hol Johanna Lionelnek megkegyelmez s esküszegése által tragikus hősnővé válik, minden előbbi jelenet epikai. Így Sophokles Laokoonja kétségkívül lyrai — epikai előadással kezdődhetett, a legesodálatosabb eseményekből szőtt helyzetből, úgy, hogy az ember önkénytelenül Antigone első chorusára gondol, mely ünnepi énekben ad kifejezést örömének az elbizakodott ellenség távozása fölött. A következő jeleneteknek a görögök hátrahagyott nyugtalanító ajándékát kellett tartalmazni.

b) Nem valószínű, hogy Sophokles a haláljelenetet szinpadra vitte volna. Benne csakis a cselekvés felosztása fekszik és a drámai költő sokkal részletesebben foglalkozik a bonyodalommal. A tragédia célja nem a kimenet ecsetelése volt, hanem súlypontja az áldozati ajándék megsértésében feküdt, a mi a drámát több lassu mozzanat felhasználásával valláserkölesi oldaláról igyekezett feltüntetni.

c) Lehet, hogy Laokoon nem azonnal emelte fel szentségtörő kezét, hanem talán ingadozott előbb, hogy sejtelmes szándékát, szülő városát megmenteni a család erőszakos leleplezése által végrehajtsa-e, hogy van-e joga az istennő tulajdonát megszentelteleníteni. S tán Priamusz, hogy őt megnyugtassa, az ellenkezőt állította, míg a ravasz Sinon a népet elámította, s a tömeg esztelen ellentmondása birta rá Laokoonra, hogy ne habozzék szenvedélyes tettét végrehajtani.

d) A szobrász gyönyörű csoportozatot kapott, midőn a kigyók az atyát és két fiát egyszerre ragadták meg. Némely ó-kori költő szerint, s Vergil szerint is, a kigyók először a fiukat támadták meg, s csak azután vetették magukat a fiuk segítségére siető atyára. E pontra vonatkozólag Schiller ezeket mondja: Már ezen egyetlen vonás is szánalmunkra méltókká teszi őket. Bármely pillanatban ragadták is meg a kigyók, sorsuk mindig megindító és megrázó. De, hogy éppen azon pillanatban történik, melyben ő mint apa tiszteletreméltóvá válik, hogy elpusztulása mintegy a gyermekeiért való gyengéd aggódásnak lesz áldozata, — ez szánalmunkat a legmagasabb fokig emeli. Mintegy szabadon, önként dobja magát gyermekeiért a romlásba — ez a halál hősi és önfeláldozó“.

Sophokles kinek nem mint a szobrászoknak és epikusoknak a plasztikus, hanem a tárgy esztetikai oldala volt fontos, bizonyára nem mulasztotta el e megható vonást meséjébe ügyesen beleszőni.

Befejezés. Mindezekből világos, hogy e tárgy a drámai költőnek nagyszerű és festői anyagot nyújtott, hogy a cselekvény tragikus módon a hazaszeretet és a vallásosság, valamint az egyéni emberi érdek és az istensége örök törvényének gyógyíthatatlan összeütközésén fordul meg. A hős saját szenvedélyének áldozata.

A tragédia azonban ne csak fájdalmat okozzon szívünknek, hanem azt oszlassa is el. Ezt tartotta szem előtt a szobrász is, s ez kölcsönözte művének a legnagyobb szépséget. Winkelmann azt mondja, hogy mint a tenger mélye nyugodtan marad, ha felülete háborog is, úgy a görög szobrok kifejezése minden szenvedélyesség mellett nagy és szilárd lelket ábrázol. Ez tükröződik vissza Laokoon arcán s nem csupán az arczon a legnagyobb szenvedés mellett is. Nyomorusága lelkünkig hat, de mi is, mint e nagy ember, e szenvedést elviselni tudni kívánjuk. A kép előttünk áll, a hős arczáról leolvasható a magasztos nyugalom. De hogyan a drámában? Ha itt a bekövetkezendő szerencsétlenség a szeretett gyermekek halála, saját nyomora villámgyorsan is a szenvedély felhőit szétoszlatják, hogy a hős helytelen tettét azonnal belátja és magasztos megnyugvásban meghajlik a borzasztó hatalmak előtt, hogy adja a tragédia bensejének átalakulását, a mi majdnem halálával esik össze? Erre is van megnyugtató felelet. Más elbeszélések szerint Laokoon túlélte gyermekeit, csak ezeket fojtották meg a kigyók. Őt gyermekeinek holtteste mellett látjuk majd a kinok viharában örvongve, majd később a büntető intések és a karénekek vigasztaló szavára magába vonul s csendes megnyugvásnak adja át magát.

Visegrád.

Vácz várostól alig másfél órányira, hol a Duna könyököt kelve fordul délfelé, emelkedik egy, az időtől pusztulást szenvedett őrtorony és felette magas bércezen egy romhalmaz.

Szép fekvése, kereskedelmi fontossága már a rómaiakat erőd építésére birta, majd a népvándorlás pusztító áradata ezen várat is elsöpörte. A hun és avar seregek elvonultával szláv népség telepedett le az előbbi római erősség helyén, de mint hegyekhez szokott nép az alsó őrtoronytól inkább kívánczolt fel a magas hegytetőre, hol egy második erősséget alapítva, az alant fekvő váracstól megkülönböztetendő: felső várnak nevezte el, mely szlávul: Visegrádnak hangzik.

Midőn őseink fegyvere meghódította a négy folyam és hármas bérce uralta vidéket, hatalmába ejtette Visegrádot is. Okmányainkban először I. István király alatt van róla szó, ugyauis 1009-ben ezen magyar király a szent Mihályról nevezett szerzetnek ajándékozta, hogy ott kolostort építve, terjessze őseink közt a keresztyén hitet. Azonban a tatár pusztítás valószínűleg eltörölte az ott alapi-

tott zárdát is, melyet IV. Béla magyar király 1259-ben nejének Máriának adományozott, ki így Visegrád második alapítója lett. IV. Béla ezen adományát a középkor szokása szerint a római pápa is megerősítette, 1263-ban kelt okiratában. A vár ujjonnan való felépítésének és megerősítésének is az volt a célja, hogy ha esetleg a tatárok betörése ismétlődne, legyen biztos hely, hová a környék népe menekülhessen. Hogy Mária királyné az erődben állandóan nem lakott, vagy talán valami okból megszűnt annak urnóje lenni, következtethetjük onnan, hogy először az 1277-ben, majd az 1295-ben kelt okiratokban egy Martinus nevű várkapitányról találunk említést, mint a vár uráról, ki különben is egy hatalmas főúr, alországbíró és több vár birtokosa volt. Az Árpádok uralkodása alatt semmi nevezetesebb eseménynek nem volt tanuja, mely uralom különben is csak hat évig tartott. Fontossága is csökkenhetett, a minden oldalról várakkal körülvett erősségnek. A nemzeti uralkodó család kihaltával idegen férfiú lett magyar királylyá: Róbert Károly, ki Visegrádot inkább királyi kastélylyá, mintsem erős várrá építette ki. Trencsén, Nógrád, Buda, stb. elég biztosítékot nyújtottak a lakosság védelmére, és így hadászati fontossága eltűnt. Róbert Károly, ki először Temesváron szeretett időzni és dőzsölni, székhelyét áttette Visegrádra. Es ezen időben történt a következő gyászos esemény: A királyné öcsese Kázmér és Zách Feliczián magyar főúr leánya Klára, lettek okozói azon vészes szomorójátéknak, mely Visegrád falai közt lejátszódot és melynek irtózatosságot megtorlása szégyenfoltja ugy a királyi család gyáva erőszakoskodásának, valamint az udvari méltóságok igazságtalanságának. Az igazság ily szerfölött való megsértése abban nyilvánult, hogy egy atya méltóbosszúsága, de jogtalan merénylete miatt a Zach nem-nemzetség harmadiziglen kipusztított válogatott kinzásokkal. De mintha ezen szégyenfoltot elhomályosítani törekednének, Visegrád királyi vára fényben és pompában mindinkább emelkedett, csillaga feltűnt az égen és dicső emelkedése európai hirt szerzett neki, nagy és fontos események tanuja lőn. A Nagy Lajos uralkodása alatt állandó királyi lakóhely lett, a rendek és külföldi követek gyülekezési helye. Míg végre Hunyady Mátyás korában elérte a szencse csillaga a zenith legmagasabb pontját, hogy a vakmerő magasból annál nagyobbat bukják. A várkastély, mely messze földön még párját sem lel, szépen tartott és a művészeti remekeivel díszített kert közepette feküdt. A kert egy részét állatkertté alakították át, hol számos ritka állat között párducokat is tartottak. Már Róbert Károly is és Nagy Lajos alatt később, majd rövid megszakítással Mátyás uralkodásakor a korona állandó őrizeti helye volt. De fénye és hirneve gyorsan alászállott, a dicső királyi lakóhely és rideg erősséggé sülyedett, háromszor nyögte a török igáját, míg végre Staremburg osztrák gróf és hadvezér a császár parancsára teljesen leromboltatta.

Az egykori fény és pompa, dicsőség és hatalom után ma csak meredek falai hirdetik a letűnt mult visszavárázsolhatatlan

pompáját és daczolnak az örök idő vasfogával, mely előbb-utóbb megdönti a fényes lovagkor utolsó emlékeit is.

Az ódon várfalak, melyek annyi változáson mentek keresztül, védőbástyául szolgáltak annyi urnak és oly sok nemzetnek, dülő félben, részben elhanyagolva, figyelmeztetnek bennüket Salamon magyar király árulásának a megbűnhődésére, egy felségsértőnek gyászos sorsa, az igazság méltatlan taposására és a török világ okozta anyagi bukásunk után erkölcsi veszttünkre, melyet az ausztriai kormány áldatlan munkája teremtett.

Minden kódarab, minden porszem lelkesít, minden gondolat, mely lelkünkben kél, a mult nagyságából tette serkent. Mintha az ott dült vad csapások, káros harczok engeszteléseül adná a Mindenható a természet azon gyönyörű pompáját, mely a romokat körülveszi; érzelmeinkben is a szelid béke vágya csillan fel, vajha édes hazánk békésen lehetne oly nagygyá, milyenné győzelmek árán sem lehetett.

Viczián Antal.

Arany János Toldijáról.

Szép öcsém, miért állsz ott a nap tűzében?
Lásd, a többi horkol boglya hüvösében;
Nyelvel a kuvasz is földre hengeredve,
S a viláért sincs most egerészni kedve:
Vagy soha sem láttál olyan forgó szelet
Mint az, aki mi mindjárt megbirkózik veled.
És az utat nyalja sebesen haladva,
Mintha füst okádó nagy kémény szaladna?

A költő itt a merengő ifjút e szavakkal szólítja meg:

Szép öcsém, miért állsz ott a nap tűzében?

Ezen alakot *megszólításnak* nevezzük. Mint látjuk tehát a megszólítás nem egyéb, mint valamely személyhez vagy személyesített dolghoz intézet beszéd. Ez az előadásba nagyobb közvetlenséget önt, a figyelmet jobban megragadja, a személyek, tárgyak lelki szemeink előtt jelennek meg, az író a megszólítással mintegy odavarázsolja: ezért tesznek a lélekre nagyobb hatást.

A 4. sortól kezdve már a megszólítás kérdésbe megy át, melyre a felelet a következő versszakban van megadva.

„Mint az, aki . . . régies de a népnél ma is használatos alak.

„Mintha füstokádó nagy kémény szaladna.“

Ez *hasonlat*. Minden hasonlatnál három dolog a lényeges: az eredeti fogalom vagy gondolat (comparandum) ennek a képe (comparatum) s az összehasonlítás alapja (tertium comparationis) vagyis az a jegy, a melyben hasonlítanak egymáshoz. Minél erősebb a hasonlóság, annál erőteljesebb és szemléltetőbb a hasonlat. A hasonlat hatása abban áll, hogy az olvasó elé képeket tár, melyek egy-

részt a fogalmakat és gondolatokat teszik világosabbá, más részt szépségükkel saját képzelmet is megragadják s gyönyörködnek. Az a fő, hogy a képek mennél szemléltetőbbek legyenek.

Nem is, nem is azt a forgó szelet nézi,
Mely a hamvas utat végesvégig méri,
Tul a tornyon, melyet porbul rakott a szél,
Büszke fegyver csillog, büszke hadsereg kél,
És a mint sereg kél szürke por ködéből,
Úgy kel a sóhajtás a fiú szivéből,
Aztán csak néz, csak néz előre hajolva,
Mintha szive-lelke a szemében volna.

Az első sorban: Nem is, nem is . . . ismétlés. „Mely a hamvas utat véges végig méri“ személyesítés. „Büszke fegyver“. A „büszke“ szó személyesítő jelző, azaz olyan jelző, mely emberi tulajdonságot fejez ki, s itt átvitt értelemben használtatik a fegyverre s a hadseregre nézve még pedig ismétléssel. Az 5. és 6. sor hasonlat, melyben a sóhajtás és a por ködéből előtűnő sereg vannak szembe állítva, vagyis minél tisztábban kivehető lesz a közeledő sereg, annál nagyobb, több a Miklós sóhajtása.
Aztán csak néz, csak néz . . . ismétlés.
(Folyt. köv.)

SZÓTAG-REJTVÉNY.

Herezegh Gyö-gy.

Dám, tó, roz, rab, ir, á, ló, ring, rös, gép, aj, sok, vő, lant, ma, á, de, ol, rült.
E 19 szótagból 11 szó alakítandó, melynek kezdő betűi felülről lefelé olvasva két, a hazánk történelméből vett szomorú emlékü város nevét adják. — Az alakítandó szavak értelme: 1. Ezen át jutsz a házba. 2. Virág. 3. Nemzet. 4. Ha ilyen kedélyed leányka, szép. 5. Szín. 6. A tanuló szokszor teszi. 7. Régiék hangszere. 8. A legelső fiu-név. 9. Korunk csodái. 10. Vágó eszköz. 11. Határozatlan számnév.

SZÁMREJTVÉNY.

Krafka Boriskától.

4, 18, 1, 23, 1. Folyó Magyarországra
18, 8, 16, 14, 5. Francia folyó
18, 1, 10, 14, 1. Német folyó
22, 4, 23, 1, 18. A ház egy része
17, 9, 18, 16, 19. Szín
17, 9, 19, 21, 1. Férfi név
11, 1, 11, 1, 19. Szárnyas házi állat
16, 18, 20, 1, 7. A mi hazánk is ez
18, 5, 7, e, 15. Jókai mester benne
14, 5, 8, 5, 24. Ellentéte a könnyűnek
5, 8, 19, 5, 7. Nem szeretjük
12, 1, 24, 1, 3. Halfajta

Minden szám egy-egy betűvel helyettesítendő az abc 24 betűjéből. A kezdő betűk felülől lefelé olvasva egy a tanuló ifjuság által kedvelt lap szerkeztőjének nevét adják.

TANULÓK LAPJA

Előfizetési árak:		Szerkesztő és kiadó: Dr. RUPP KORNÉL tanár.	Az előfizetési díjak a „Tanulók Lapja“ kiadóhivatala IX. ker., Imre-utca 9. sz. alá küldendők. Hirdetések felvétele Sikray S. iróházában VI. Váci-körút 33. sz.
Egész évre	1 frt 60 kr.		
Fél évre	— frt 80 kr.		
Negyed évre	— frt 40 kr.		
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.			

A rozmarint szál.

Mát nem lehet ettől megszabadítani téged? — kérdi a király.
Dehogyan lehet, dehogyan lehet, — mondá az üveg ember, — eleget próbáltam, de nem lehet, míg ennek a dongónak az anyja, a két kardú pók él. Az pedig, míg a világ s még két nap, mindig él, nem lehet azt elpusztítani. Volt egy táltos lovam, az talán el tudta volna pusztítani, de az ördögadta két kardú pók ezt is megöltte.

Még jóformán el sem panaszkodhatá ezt az üveg ember, hát ereszkedik le a padlásról a két kardú pók s leül az üveg kanapéra, éppen a királyné mellé, mert hogy a szavamát össze ne keverjem, ott ült a királyné az üveg kanapén, de tetőtől talpig be volt fonva pókhálóval. A királynén mindig rózsaruha volt, de ezt a pók minden órában befonta az ő hálójával, a másik órában pedig egy tövis madár letépdeste róla a hálót. Na leereszkedett a pók az üveg királyné mellé és elkezdte fenni a hálót a rózsaruhára.

— De ilyen, olyan teremtette, — rikkantott a király — ezt már tovább nem nézhetem.

Kirántotta a kardját s neki vágott a póknak. De az a ferelmes állat a két első lábával, a mely olyan volt, mint két kard, úgy-úgy visszacsapott, hogy a királynak mindegyre kiesett a kard a kezéből. Csak úgy csengett az üvegvár a nagy erős viaskodástól, hogy a táltos is meghallotta odakint. Hopp, neki ugrott a garádicsnak, fel az üvegvárba, be a szobába s úgy oldalba rugta a két kardú pókot hogy meg sem mocczant többet. A dongó mikor látta, hogy az anyja veszedelemben van, hirtelen kirepült az üveg király száján, de hiszen ha kirepült, vége is lett az életének, úgy rátoppantott a táltos az első lábával.

S hát a mint a pók meg a dongó megdöglött — halljátok csak, mi történt. Az üveg emberből igazi szép ember lett. Az üveg asszonyból igazi szép asszony, de milyen szép asszony! — s a ruháján egyszeribe kinyilottak a rózsák. A kicsi tövismadár. leány-nyá változott, mert leány is volt azelőtt, az üvegkirályné szobaleánya. Az üveg várból pedig arany vár lett ismét, mert arany volt ez is annak előtte.

Na mikor minden ilyen szépen jóra fordult, az üveg király

se találja szépet, csodálatra méltót. Az olympusi Zeus vagy Pallas Athéne szobra az Akropolison vagy a rhodusi Kolosszus épügy mint a nagyszerű templomok egyedül a túlságos dimenziók által hatnak. A görögök nem szerettek a halál sötét gondolatával foglalkozni, életüket nem a halottak dicsőítésére, hanem a jelen nagyszerűségére szentelték. A pyramis építkezések csak egy zsarnok által uralt népnél lehettek keresztülvihető, mely a kenyérért évekig tartó robot munkát végzett. Befejezés II. Artemisia egész mausoleumot építtetett férjének, a mit Ptolomeus Egyiptomban Sándornak emelt, nem volt pyramis. A pyramisok eleinte kőrakások lehettek, melyeket a sirok fölé azért hordtak, hogy azok a vadállatok ellen, biztosítsák a nyugvó porokat. Később a kőrakások nagyobb formát öltve pyramisokká fejlődtek.

Megfejtési határidő: 1894. augusztus 20.

A legjobb dolgozat írójának Katona J. Bánk-bánját tűzzük ki jutalmul.

A 8. számban közölt feladványok közül az „Erény bátorság nélkül nem is képzelhető“ cz. dolgozatot Zoltán Ferencz Nagybányán fejtette meg legjobban, miért is neki Kossuth életrajzát, a kitűzött jutalmat elküldöttük.

A 10. számban feladott dolgozatok közül Az ifjúkor a barátság virágkora című dolgozatot Fekete Ágoston (Budapest Kerepesi-ut 10.) fejtette meg legjobban. A kitűzött jutalmat neki íteltük.

AJÁNLHATÓ KÖNYVEK.

Ezer év a címe Dr. Baróti Lajos főreáliskolai tanár kollégánk diszes kiállítású munkájának, mely a milleniumra készült s melyben gyermekeknek kedves hangon mondja el a nemzet ezer éves multját. Azt kívánja kis olvasóitól, hogy ne csak érdeklődéssel, hanem haszonnal is forgassákkönyvét. Mindenek fölött tanuljanak belőle hazaszeretetet, mint őseink szerették a hazát, kik annyi ellenséggel szemben oly hősi módon védelmezték. Tanulják meg belőle szeretni a szabadságot, a hogy őseink szerették, a kik készebbek voltak meghalni, mintsem hogy rabokká legyenek. Nem rideg adathalmaz e munka, hanem érdekesen szőtt elbeszélések hosszú sora. Egy beszédes ajk szavát haljuk, mely kifogyhatatlan a nemzet multjának elbeszélésében s hogy élvezetes legyen beleszó a történetbe vonzó mondákat, legendákat, mint a nemzet dicső multjának leghűbb kifejezőit. A szöveg közé nyomott 37 kép pedig valóban művészi kivitelű, melyeket szerző sok fáradsággal rajzoltatott meg, többnyire az eredetiek után. Hogy csak néhányat említsünk, ilyen Vajk keresztelése (Benzurttól), Imre elfogja pártütő öcsesét (Than Mór), Sz. Erzsébet (Liezenmayer S.). Dezső vitéz feláldozza magát királyáért (Molnár J.), Mária és Erzsébet N. Lajos sírjánál (Linzenmayer S.), Dugovics Títusz (Wagner S.), Hunyadi János halála (Lotz K.), Dobozy M. és hitvese (Székely B.), Izabella királyné bucsuja (Wagner S.). Az egri nők (Székely B.), Zrínyi és Frangepán (Madarász V.), A zentai esata (Engerth), Az 1818-iki országgyűlés megnyitása, (Egykoru kép után), Budavár bevétele (Egykoru kép után), I. Ferencz József és Erzsébet megkoronázása (Engerth festménye). A szép kiállítású művet, mely a Lampel R. (Wodianer) czég kiadásában jelent meg, melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Ára:

Ezer év meseköltése. A „Magyar mese- és Mondavilág“-ból, Benedek Elek e nagyszabású mesevállalatából a 10. és 11. füzetet kaptuk meg egyszerre. A 10. füzetben vágat ér az öt kötetre tervezett mű első kötete s ez most már külön is kapható diszes kötésben 3 frtért. Ebből az alkalomból a kulturminiszterium, mely maga is 200 példányt vett meg az iskolai év védén való kiosztás végett, meleg hangú és rendkívül elismerő rendeletben ajánlja Benedek könyvét az összes nép-oktatási intézeteknek megszerzés végett. Mi a magunk részéről csak örülünk, hogy a legilletékesebb helyen ily örvendetes értéket tanusítanak a szó igaz értelmében nemzeti szellemű művek iránt s ismételtelen nem ajánlhatjuk eléggé a szülőknél és tanítóknál, hogy a nagybecsű könyv megszerzését el ne mulasszák.

PHYSIKAI KISÉRLET.

Pohár a tenyeren.

E feladat az, hogy a vízzel majdnem egészen tele töltött poharat egyenesre kifeszített tenyerünkhöz tapadva lebegtessük. E produkezió a légüres tér elvén alapul. De hogyan teremtünk pusztá tenyérrel légüres tért a pohárban?

Tedd a poharat az asztalra és takard le tenyereddel, de gondod legyen reá, hogy négy ujjadat ekkor lefelé tartsd, hüvelykujjadat pedig meg nem feszítve a pohár oldalán. Miután kis ideig így tartottad a kezedet, feszítet ki hirtelen az ujjadat. E mozdulattal a kéz alatt a pohárban légüres tér támad, mely elég arra, hogy a légköri nyomás leküzdje a nehézség hatását. S a pohár oda tapad a tenyérhez.

Tom—Tit.

KÜLÖNFÉLÉK.

Lapunk gyűjtői közül Klöcker Béla gyűjtőnk neve kimaradt, kinek a tiszteletpéldányon kívül e helyen is köszönetet mondunk.

A **Tanulók Lapja** befejezte félévi pályafutását. Lassan, de biztosan igyekezett tért hódítani s hogy nem terjedt el oly mértékben, mint az a lap fenntartásához kívánatos volna, annak tulajdonítjuk, hogy kevés reklámot fejtettünk ki. A jó bornak nem kell a czégér. Előfizetőink ismerik lapunk irányát, a sok elismerő hízelt hangon irt levél azt mutatja, hogy fáradozásunkat siker fogja koronázni. Azért kérjük előfizetőinket, hogy küldjék be hátralekös tartozásaikat, mert a lap fenntartása sok áldozatba kerül.

Olvasóinkhoz. Az iskolai év bevégeződven, lapunk olvasói, a tanulók is pihenésre fordítják a következő két hónapot Jól tesszik, ha üres óráikban kezükbe veszik a lapot, mely már most is szép terjedelművé bővült, olvasgatják s talán találnak benne olyan dolgokat, a mi munkára buzdítja őket. Készítsenek rejtvényeket, dolgozzák ki a feladatokat, melyeket az iskolai évben a sok munka közt nem értek rá megfejtetni, s meglátják, sok élvezetet fognak szerezni. De e mellett szórakozzanak, pihenjenek is *és engedjenek egy kis pihenést a szerkesztőnek is*, a ki tanár létére 10 hónapig szintén az iskolában volt elfoglalva, s ne zúgolódjanak talán azon, ha a mostani számmal együtt küldi a július 15-iki számot is. *Augusztus 1-én mindenki megkapja a maga példányát ismét az augusztus 15-iki számmal együtt.* A vakációban mi is gyűjtünk anyagot s az iskolai év elején bőven kárpótoljuk e kis kényelmellenségért előfizetőinket, kiknek száma ha az új iskolai évben megszapordik, talán egy kis karácsonyi ajándékkal is kedveskedhetünk. Tehát nyugalmas vakációt kívánunk!

A Kossuth szoborra adakoztak: A bánffy-hunyadi felső leányiskola II. osztálya: Fischer Janka 15 kr., Csapó Gizella 10 kr., Bági Emma 10 kr., Judavits Róza 10 kr., Lőb Zali 15 kr., Buzás Zsófi 5 kr., Ravasz Izabella 10 kr., Ravasz László 10 kr., Knapp Géza 5 hr., Végh Ella 30 kr., Lung Gábor 15 kr., Gyulay Károly 40 kr., Páskuj Margit 10 kr., Bálint János 5 kr., Farkas Piroska 10 kr., Karách Réchel 10 kr., Karesa Erzsé 5 kr., Királyi Lajos 10 kr., Királyi István 10 kr., Királyi Ilonka 10 kr., Stark Eszter 10 kr., Nagy Gizella 20 kr., Nagy Erzsike 20 kr., Blum Bernát 2 kr., Kador Kata 10 kr., Kovács Kata 10 kr., Török Zsuzsa 10 kr., Lázár Zsenni 10 kr., Triff Verona 4 kr., *összesen 3 frt 51 kr.* Finta József gimnáziumi I. o. tan. ivén: Finta József 30 kr., Finta József hivatalosolga 30 kr., Nudrami 50 kr., Pysády Imre 20 kr., Weisz Sándor 50 kr., Lányi Ede 20 kr., Zsnyava János 20 kr., Znamenak József 20 kr., Szolai György 20 kr., Mokus Micholi Neopali 20 kr., Bródy Aladár 10 kr., Grossman Mór 10 kr. *összesen 3 frt.* Beniczky Ilona gyűjtése: Meggyesi I. 40 kr., Beniczky Ilka 20 kr., Beniczky Lajos 1 frt, Beniczky Péter 20 kr., Szőke Edit 1 frt, Donáth Sarolta 50 kr., Egy bácsi 1 frt, Gross Mariska 50 kr., Egy másik bácsi 50 kr., N. N. 20 kr., Beniczky Mariska 20 kr., Szabó Antal 1 frt, Bellaagh Imre 1 frt, Poli néni 1 frt, Lojzi bácsi 50 kr., Beniczky Lajosné 80 kr., — *összesen 10 frt.* Fábian László gyűjtése: Fábian L. 50 kr., Fábian Miklós 20 kr., Fábian Szilárdka 15., Hubert Lajos 20 kr., Holec József 10 kr., Mamusich József 10 kr., Mezey Istvánné 30 kr., Hofstädter Józsefné 20 kr., Horváth Jenő 20 kr., Horváth Dénes 30 kr. *összesen 2 frt 25 kr.* Ezzel gyűjtésünket egyelőre lezártuk. Ehhez hozzáadva az eddig kimutatott 41 frt 61 krnyi gyűjtést: az *eddig gyűjtés eredménye 60 frt 37 kr.* mely összeget a Budapesti Hírlap szerkesztőségének a június 30-iki postával elküldtük.

TITKOS-SOROK.

Herczegh György.

I.

Tmop Hilymá. — Gáregivérk.

II.

Kótulan Japla.

III.

Gotodlakon.

REJTETT NÉV.

Herczegh György.

```

b e n
e i ó s é
S d i n ty
T

```

T betűnél megkezdve s bizonyos sorban haladva egy történelmi alak nevet nyer a XVI. századból.

Fritz Ármín könyvnyomdája Budapest, József-körut 9.

Timothy Jelencsényi